

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 12.

A feminizmus ellen.

(K. Ö.) Ismeretes egyes törvényhatóságok arra irányuló törekvése, hogy az egy gyermek rendszer ellen küzdjenek s a magzatelhajtás bűnét kiirtsák. De ugyanakkor, mikor a törvényhatóságok erre törekszenek, a magyarországi feministák nyilvános gyűléseken az anyaság megakadályozására hívják fel a nőket. A törvényhatóságok most a legjobb lélekkel sem tehetnek egyebet, mint felhívni a kormány figyelmét arra, hogy a magyar feministák ezt a káros és gyilkos mozgalmát akadályozza meg.

Mit is akarnak voltaképpen a magyar feministák? Politikai jogokat, első sorban választói jogosultságot. És mivel Justh a képviselőház elnöke biztatta őket, nagyon megharagudtak Andrássyra, a belügyminiszterre, aki kénytelen gyakorlati politikát csinálni és őszintén megmondotta a feministáknak, hogy ilyenre a mai viszonyok között bizony számítani sem lehet.

Nosza lett erre nagy riadalom. Hát a nőknek még választói jogot sem adnak, akkor igazán nem érdemes élni ebben a

cudar országban. És kimondották a magyar feministák, hogy mindaddig, míg választói jogot nem adnak nekik, nem szülnék gyermekeket és a magyar nőket is felszólítják, hogy korlátozzák a születéseket.

Azt hisszük, amit a magyar feministák csinálnak, nem feminizmus, hanem perverzítés és dicsérete az olyan bűnnek, mely embergyilkosság és ha nem az, közel jár hozzá.

Nem egyéb az, mint szerelem gyümölcs nélkül. Ha törvényesített szerelem, akkor a természet ellen való bűn, ha nem törvényesített, akkor szabad szerelem. A szabad szerelem pedig alássa a kulturát.

Nézzünk jól a szemé közé annak a tannak, mely a házasságot, mint oly intézményt akarja elénk állítani, mely a házasságokra földi kinnál és gyötrelennél egyebet nem jelent. Igaz, egy elhibázott házasság súlyos bilincseket rak a házasságokra, de abból, hogy egyesek önzésből és hiúságból szenvedni kénytelenek, nem következik, hogy a házasság intézménye ellörlendő. A házasság alapja a családnak és társadalomnak. A társadalom érdeke pedig előbbre való, mint az egyéné. Egy nagy eszme — a konszolidált társadalom — és az egyén áll egymással

szemben. Feltétlenül az egyénnek kell szenvednie, mikor a társadalom jóvoltáról van szó. A gyümölcstelen szerelemből, még ha törvényesítve van is, senkinek sincs haszna. Sem a társadalomnak, mely csak a fajszaporodás révén tarthatja fenn magát, sem a házasságoknak, kik önkénytelenül is érzik, hogy a gyümölcstelen szerelem nem elégíti ki érzelmevilágukat és bizonyos fájdalmat okozó lemondásra kényszerülnek. A házaspárok kölcsönös elhidegülésének igen sokszor a gyümölcstelen szerelem az oka. De akit ez a sors ér, tartozik magát alávétetni az erkölcsnek, mely a magasabb szempontok diadalát hirdeti. De a szabad szerelmet, a természet ellen való bűnt és a szerelmet gyümölcs nélkül hirdetni, sem nem igazságos, sem nem erkölcsös dolog.

Természetesen mi nem tudunk józan keresztény és magyar észszel gondolkodni. Nekünk idegen, keresztényellenes és nemzetközi eszmék kellene. Holmiféle Russel asszonyságok és Forel urak nagyobb becsben állanak előttünk, mint ősi vallásunk, mely ezer évet biztosított a nemzetnek. Madame Russel politikai programmá avatja a szabad szerelmet és a gyermektelen házasságot, Forel ur pedig a keresztény teológiát szidja, mely

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A magyar nagybirtok multja.

Irta: Dr. Krüger Aladár.

Részletek a kath. szemle legutóbbi füzetében megjelent nagyobb tanulmányról.

Nagybirtokaink eredetére nézve két súlyos vádat szoktak fölhozni: egyik az, hogy a nagybirtok erőszakon és fejedelmi önkényen alapult, a másik pedig az, hogy nagybirtokosaink idegenek voltak.

Az első állításnak megbízható igazolása sehol sincs. A magyar nagybirtok eredete össze nem hasonlítható a római latifundiumok és az amerikai milliárdos vagyonok keletkezésével. Róma és az Egyesült-Államok békés poigárok szorgos munkájából, becsületes családi életéből fejlődtek magas fokra s eme magas fokon állott be egyiknél 2000 év előtt és áll be a másiknál napjainkban a kis vagyonok sokaságának felszivódása egyes nagy vagyonokba. Ez a felszivódás igenis közönséges erőszakon alapul. Az aztán tökéletesen mindegy a végeredményre nézve, hogy Sulla nyers erőszakkal kaparintja-e magához szomszédai földjét, vagy Rothschild üzleti rafinériával dus nyereséget tud csinálni magának a mások vesztegéből. Az egyik nyers, a másik raffinált erőszak, de mind a kettő erőszak, amely egy

ember megvagyonosodását ezrek és milliók megkárosodásával idézi elő

A magyar nagybirtok eredetét a királyság megalapításáig szokták fölvenni. elég helytelenül. A királyság megalapítása, berendezkedése, intézményeinek szervezése nem volt más, mint a honfoglaláskor megkezdett államalapítás betetőzése, a vezérek korában fejlődésnek induló intézmények szabályozása. Nem valami külső kényszer hozta létre a királyságot: a viszonyok tökéletesen megérték már a királyságra s csak egy zseniális férfi kellett, aki fölismerte az idők jelét és birjon elég eréllyel a korszerűségletnek megfelelő reform keresztülviteléhez. A zseniális férfit megadta a Gondviselés az első szent királyban. Szent István átalakította az ország külső arculatát, de nem más irányban mint amely irányban a fejlődés ugyis megindult; ennek nem kell egyéb bizonyítéka, mint hogy szent István uralkodása békésebb, nyugodtabb és biztosabb volt nem egy utódjénál. Az ujtó nem talált arra a nagy ellenzésre, amivel minden ujtónak meg kell küzdenie. A kevés számu és részleges ellentállás, melyet le kellett vernie, arra vall, hogy szent István a keresztény királyság megalapításakor már érett gyümölcsöt szedett le.

A nagybirtok kialakulása már a vezérek korában megkezdődött, de még szent István korában egyáltalán nem fejeződött be.

A honfoglaló magyarság előtt az ingatlan-

nak csekély értéke volt. Jó legelőre vágyott jószágai részére, semmi egyébre. A magyarság számára képest a terület túlságosan nagy volt, ott legeltetett mindenki, ahol akart, nem sértette senkinek az igényeit. A tulajdonnak éles elhatárolására nem volt tehát semmi szükség; az ingatlant közösen használta az egész nemzet, az ingóságokban pedig, lóban, marhában, fegyverekben elég volt a bőség, senkinek eszébe sem juthatott a másét bántani.

A külföldi kalandozások vezetnek rá az ingó tulajdonának kialakulására. A zsákmányolások, háborúk révén egyesek drágább tárgyakhoz, kincsekhez, ékszerekhez jutnak, amelyeket természetesen maguk kívánnak használni, esetleg utódaikra hagyni. Ezt egészen természetesen találta az a nemzet, melynek szervezetét olyan erősen befolyásolta a családi érzés s amely a hadi vitézség tanujeleire oly büszke volt. A hadi zsákmány fölosztásakor tehát megjelenik az ingó tulajdonának első, pontosan körülhatárolt alakja. A hadi zsákmány nem családi tulajdon többé, mint az állatállomány, nem is a nemzeté a törzsé vagy a nemzetsége, mint a legelő, hanem az egyéné egyedül és kizárólag.

A hadi zsákmányban különösen értékes cikk a fogoly, a rabszolga. Minél szűkebb körre szorul a kalandozás, minél erélyesebben verik vissza a szomszédos népek a betörőket, annál inkább fölmerül az itthoni békés munka szük-

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

utjában áll a faj evolúciónak, amennyiben könyörületességet hirdet a betegekkel szemben, kiket egészségesekké és a társadalom hasznos tagjává kell tenni, holott ő akár egy modern spártai halálra szánja őket. Hiába idegen apostolok, akik nem értik a magyar ember gondolkodását, ne is akarjanak minket tanítani.

A magyar feministák pedig jól tennék, ha a magyar nőket arra tanítanák, hogy éljenek hivatásuknak. Ha ezt elérik, több hasznot hajtanak nemőknek és a magyar hazának, mint a politikai feminizmus erőltetésével, melynek sem magja, sem értelme nincsen.

Kossuth Bécsben. Mint a »Bud. Tud.« értesül, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter ma délután Bécsbe utazik, hogy legfelsőbb kiűntetéséért a csütörtöki általános kihallgatások során ő felségének köszönetet mondjon.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 12.

Elnök: *Fusth* Gyula.

A mai ülés fél 11 órakor kezdődik. A sürgősségi indítvány tárgyalására tömegesen jelentek meg a képviselők.

A múlt ülés jegyzőkönyvét megjegyzés nélkül hitelesítik és rögtön áttérnek a Hoitsy Pál által tegnap benyújtott sürgősségi indítvány tárgyalására.

Hoitsy Pál a javaslat mellett szólal fel és

néhány szóval elfogadásra ajánlja indítványát. (Helyeslés.)

Nagy György lenne a következő szónok. A Ház helyesléssel veszi tudomásul, hogy nem kíván a szólás jogával élni.

Következik a szavazás. A Ház óriási többsége elfogadja a sürgősségi indítványt.

Az elnök ezután jelenti, hogy a mai ülés jegyzőkönyvének a sürgősségre vonatkozó részét nyomban hitelesíteni kell.

A Ház a hitelesítéshez hozzájárul. Minél fogva a sürgősség már a mai naptól kezdődőleg érvénybe lép.

Nyolc óras ülés.

Az elnök jelenti, hogy *Hoitsy* Pál 150 társa nevében indítványt nyújtott be, az ülések idejének nyolc órára való meghosszabbítása iránt. Az indítványt a holnapi ülés elején veszik tárgyalás alá és összesen négyen szólhatnak hozzá, ketten mellette és ugyanannyian ellene.

Ezután *Batthyányi* Lajos gróf az állandó igazoló-bizottság tagja leteszi a hivatali esküt.

Maniu Gyula személyes megtámadtatás címén szól. Visszautasítja a neki tulajdonított kijelentéseket.

Rátérnek végre

a költségvetés

folytatólagos tárgyalására.

Hajnod Ignác a nemrég megválasztott, református pap képviselő az első szónok. Igénytelen emberke. Mindjárt az első mondataival derűtséget kelt. Azt várja a tisztelt Ház — mondotta, — hogy a helyzetre vonatkozólag nagy, széles mederben hömpölygő beszédet fogok mondani. (Derűtség.)

Fölkiáltások: Dehogy várnak! Isten őrizzen meg tőle bennünket.

Hajnod Ignác: A *Batthyányi* Tivadar gróf által ajánlott békés nemzetiségi politikának nem vagyok híve. A nemzetiségieknek nem kell béke.

Lukács László: Nem áll!

Hajnod Ignác: Erdély magyar vidékeit már csupa sült oláh lakja. (Derűtség.)

Sümegei Vilmos: Bár csakugyan sülték volnának.

Hajnod Ignác: A kormány politikája iránt bizalommal van. Epp ezért nem megy a balpártiakkal és költségvetést elfogadja. (Helyeslés.)

Lukács László bizalmatlan a kormány iránt. A költségvetést nem fogadja el. A közhaza érdekében békés nemzetiségi politikára van szükség. (Zaj.)

Kiáltások: Mi az a közhaza?

Lukács László: Hosszasan bizonyítja, hogy nem áll az a vád, mintha a nemzetiségieknek nem volna programjuk.

Nagy Dezső: Bizony nincs, csak máától holnapig.

Lukács László: Arról beszél, hogy az erdélyi magyarság, ha itthon nem bír megélni át megy Romániába. Ez azt bizonyítja, hogy oda át jobb a dolga. (Ellentmondások.) A nemzetiségi törvény megalkotásainak történelmi előzményei vannak. Régi latin okiratokból bizonyítja, hogy már *Szent István* alatt kiváltságos helyzetük volt a románoknak nemesi állásuk volt.

Kmetty Károly: Csak magyar németek voltak.

Lukács László: Az okmányok walach nemesekről emlékeznek meg. A békés együttműködés soha sem volt kárára az országoknak.

Polit Mihály: Bizony nem! Bizony nem!

sege. A békés munkát, a földművelést egyelőre jobbára a rabszolgák végzik. Kiki annyi földet vesz tehát birtokába a nemzetnek uratlan területéből, amennyit szolgálival megtud művelteni. Így alakul ki az ingatlan tulajdon, nem önállóan, hanem járulékosan az ingó vagyont képviselő szolgák mellé, kényszer vagy erőszak nélkül, a természetes fejlődés útján. Az így birtokba vett és külön tulajdonul birt terület aztán, ismét a magyar erős családi érzésnél fogva, átszáll minden ellentmondás nélkül a családtagokra, úgy hogy *Szent István* nem vár más feladat, mint a már kifejlődött tulajdonjogok kodifikálása az örökjoggal kapcsolatban, amit meg is tesz decretumai II. könyvének 5. és 35. fejezeteiben.

Voltak fegyveres fölkelések *Szent István* ellen vallási intézkedései miatt, de a tulajdon védelmére alkotott törvényei abban az erőszakos korban sem keltettek ellentmondást; ami igazolja álláspontunkat, hogy t. i. a tulajdonok ingó és ingatlan alakja már a megelőző korban kifejlődésnek indult.

Vizont azonban az is tény, hogy az ingatlan tulajdonjoga ebben a korban nem birt azzal a jelentőséggel, mint csak egy évszázaddal később is. Kevés ingatlan volt egyesek kizárólagos tulajdonában s még óriási területek maradtak uratlanul, amelyek fölött a királyi hatalom rendelkezhetett. Az ingatlanok ezt a csekély jelentőségét tanúsítja az a körülmény, hogy *Szent István* törvényei szigorú büntetéssel

sújták a tolvajokat, külön büntetési tételt állapítanak meg a visszaesőkre is, de nincs a *Szent király* törvényei közt egy sem, amely az ingatlanokat háborgatók ellen tartalmazza intézkedéseket. Arra vall ez, hogy az ingatlan nem volt még olyan becses jószág, amelyet érdemesnek tartott volna az emberi önzés erőszakkal megtámadni. Az *Árpád-házi* királyok első évtizedeiből sem ingatlan perekkel, sem az ingatlanokat büntető sanccióval védő törvényekkel nem találkozunk.

Az ekkor folyamatban lévő ingatlanmegosztás határozottan a nagybirtoknak kedvezett.

A békés kereset fótorrása a nagyban üzött állattenyésztés, a földművelés pedig szintén külterjesen üzetvén, nagy területeket igényel. Nem a királyi beavatkozás idézi tehát elő a nagybirtokok kialakulását, hanem előidézi egy állattenyésztő, vadászó és halászó és még csak igen kis részben földművelő népnek természetes szükséglete. A király mást sem tesz, mint hogy zsenialitásával fölismervén a kor irányát, saját intézkedéseit bekapcsolja a természetes folyamatba és a maga részéről is elősegíti a nagybirtokok további kialakulásával a magántulajdonban lévő ingatlanok szaporodását. Mennyire respektálták királyaink a már szerzett jogokat, mutatja az a tünet is, hogy az első adományozott nagybirtokok az ország lakatlan, még akkor a magyarság által meg nem szállott határszélein találhatók. Az érsek-ségek, káptalanok, püspökségek birtokaihoz s

általában az *Árpádok* korából eredő nagybirtokokhoz tartozó erdősegek egy tagban vannak az ekkor lakatlan, ma is két népességű vidékeken; szántóföldjük ellenben szétszórtan található olyan vidékeken, ahol falvak csak később többnyire éppen a földesur telepítéséből keletkeztek.

A nagybirtokok a középkorban az a tulajdonjogi alakulás, mely az emberiség érdekeinek legjobban megfelel. Bele kell helyezkednünk a középkor világába, csak akkor mondhatunk igazságos ítéletet. A folytonos harcok közepette a rossz közlekedési viszonyok mellett a gyér népesség mintegy rá volt utalva, hogy vidékenként természet központokat keressen magának, ahol védelmet találjon a betörések ellen. Ezt a védelmet adta meg a népnek a nagybirtokos, elsősorban a püspökségek, káptalanok, apátságok amelyek magasabb műveltségük és külföldi érintkezések következtében először erősítették meg jobban székhelyeiket. Külföldön ez a helyzet vezetett a hűbériség rendszerének kifejlődésére, a főhűbéresek és alhűbéresek számos fokozatainak létrejöttéhez. Nálunk az élénk közjogi érzék nem tompult el a magántulajdon erősebb kifejlődése mellett sem, a nagy uradalmakkal párhuzamosan fejlődnek a várispánságok, a vármegyék s lehetlenné teszik, hogy a hűbérrendszert egyszerűen recipitáljuk.

Maguk a kis emberek egymás közt nem határozzák el ingatlanaikat. Az *Árpádok* korá-

Nádor és Groszfeld cipőgyárát

Bejárat Torna-utca 5. Nagypiac-tér (Wégner-házba) helyezte át. Helybeli és vidéki :: telefon 63. ::

Az elnök. (Politához): Ne tessék segíteni a szónoknak. (Derűtlenség.)

Lukács László: A magyar kultúra egyre győzedelmeskedett a testőr vívők idejébe is. Ma is ez volna ez esett, ha nem zárának bennünket államfogházba.

Förster Ottó: Korán eresztették ki. (Derűtlenség.)

Lukács László: A román kultúra ma már ellent tud állani — hála Istennek — a magyar kulturának (Zaj.)

Markos Gyula: Így beszél egy renegát magyar.

Lukács László: A romániai magyar köznevelődési egyesületek mind nyugodtan működhetnek. A balázsfalvi román dalegyesület azonban a miniszter kijelentette Magyarországon még énekelni sem szabad. (Nagy zaj. Ellentmondások.) A romániai magyar dalegyesületek nem folytatnak propagandát.

— Azok nem politizálnak. (Zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek.

Lukács László: A magyar kormány még százezer frankkal dotálja a romániai magyar egyházakat. Hát mit szólnának, ha mi is 400 ezer koronát kapnánk a román közoktatásügyi minisztertől.

Sümegi Vilmos: Kaptok ti onnan többet is.

Lukács László: Azzal vádolnak bennünket, hogy rosszul informáljuk a külföldet. Ez nem áll. A külföld jól van informálva az itteni dolgokról. (Ellentmondások.) A magyar kormány kiad egy folyóiratot, amely szintén rosszul informálja a külföldet. Itt a Ház előtt kijelentem, hogy Apponyi Albert kultuszminiszter ebben a revüben megjelent cikke egyszerűen elferdítve mutatja be a mi közoktatásügyi állapotainkat. (Zaj.)

Az elnök: Ezért a kifejezésért rendreutasítja.

ban a falvaknak egy szilárd központja van: a kőből épült templom, a lakosok ide-oda költöznek sátraikkal, a szerint, hogy hol találják alkalmasnak a szántóterületet vagy a legelőt. Szent László külön törvényben tartja szükségesnek kimondani, hogy tilos a falvaknak messze költözőnek templomaikból. A falu és a város egész határa közös, a melyet a lakosok évente osztanak ki maguk közre. Szóval még a kis emberek is a nagyobb birtokkomplexumokat tartják természetesnek és célszerűnek.

A nagybirtok teszi lehetővé a közép- és kisbirtokok kialakulását is. Történeti emlékeink már régen szólnak a nagybirtokról, amikor végre a kisbirtokról is megemlékeznek: annak a tanúsága, hogy a kisbirtok kiválása már csak a nagybirtok kialakulásának bizonyos fokán kezdődik meg. Ez felel meg a természetes fejlődésnek is. A kezdetleges külterjes és jobbára állattenyésztésből álló gazdálkodás a népesség szaporodásával és a nyugati műveltség terjedésével lassankint belterjesebb irányzatot vesz, ami már a kisebb egzisztenciák önálló létezését is lehetővé teszi. A még mindig föltette bizonytalan határok közt levő nagybirtok mellett természetszerűleg kialakulnak kisebb ingatlanegységek is, amelyek szűkebb, de egyúttal biztosabb határok közé szorítják a nagybirtokot s így a maguk megerősödésével a nagybirtok megszilárdulását is elősegítik.

(Vége köv.)

Lukács beszéde után az elnök javaslatára holnap folytatják a tárgyalást.

Supiló horvát gyorsírókat kér, amit a Ház nem teljesített.

Az ülés fél három órakor véget ért.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága holnap, csütörtökön délután tartja rendes közgyűlését.

Ez alkalommal több fontos ügy kerül szónyegre.

A tárgysorozat a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1908. évi május hó 14-ik, esetleg következő napján mindenkor délután 3 órakor a városház közgyűlési termében tartandó ülésen a következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.

2. A m. kir. belügyminiszter az anyakönyvi kivonatok után szedett díjak kezeléséről szóló szabályrendelet jóváhagyó leirata.

3. Szeged szab. kir. város közönsége a városok beruházási szükségleteire állami kölcsön engedélyezése tárgyában intézett feliratát pártolás végett megküldi.

4. Szekszárd rend. tanácsu város közönsége a rendőrség államosítása tárgyában a m. kir. belügyminiszterhez intézett feliratát támogatás végett megküldi.

5. A tanács mint állandó választmány előterjesztése a vámbevételek 1907. évi eredményéről és a vámszemélyzet jutalékának kiutalása iránt.

6. A tanács előterjesztése a közs. polgári leányiskola helyiségei bérleté felmondása folytán szükséges intézkedések tárgyában.

7. A tanács előterjesztése Farkas József által a Kolozsvári-utcától a Körözs folyóig tervezett utcanyitás tárgyában.

8. Ugyanannak előterjesztése Pogány János által a Nagy Szőlős-utcától a várad-velencei állomáshoz vezető utig tervbe vett utcanyitás tárgyában.

9. A tanács előterjesztése a kórház-utcai átjáró kiszélesítése tárgyában.

10. A tanács előterjesztése a fürdőbe tervezett villamos vasut pótszerződése tárgyában.

11. A tanács a város levéltár selejtezése tárgyában, a kiselejtező bizottság által elfogadott tervezetet jóváhagyás végett bemutatja.

12. A tanács előterjesztése a N.-Teleky és Beöthy Odön-utacákat összekötő új utcának vízvezetékcső lefektetésének engedélyezése iránt.

13. A tanács előterjesztése a közuti költségvetés műtárgyak fentartása című rovatánál szükséges 6332 korona 40 fillér póthitel engedélyezése iránt.

14. A tanács előterjesztése a Szőlős-utcán készített beton átereszt költségeinek 739 korona 74 fillérnek kifizetéséhez szükséges póthitel engedélyezése iránt.

15. A tanács előterjesztése egy drb. írógép vételének mikénti fedezése tárgyában.

16. A tanács javaslata a pincér iskola segélyezése tárgyában.

17. A tanács előterjesztése Takács Dániel építkezése folytán, a Sorompó-utca építési vonalának megállapítása tárgyában.

18. U. annak előterjesztése Jakab Joachim építkezése ügyével kapcsolatban a Szőlőtelep-utca szabályozási vonalának megállapítása tárgyában.

19. A polgármester Szántó Lajos volt járványkórházi fertőtlenítő által elbocsátása tárgyában hozott véghatározat ellen beadott felelősségi beadványát betérjeszti.

20. Polgármester Bugye Mátás utkaparó által utiatalány kiutalását megtagadó határozat ellen beadott felelősségi beadványát betérjeszti.

21. Polgármester előterjesztése az adófel-szólamlási bizottsága 2 tag választása iránt.

22. A polgármester előterjesztése adókiivető bizottságba kerülésenként 2—2 bizalmi férfiú kiküldése iránt.

23. A polgármester előterjesztése az esküdtek alaprajstrom összeírásához 2 kiküldött tagválasztása iránt.

24. A tanács Nagy Borbálának Nagyvárad város kötelékébe leendő felvétele iránti kérelmét pártolólágg betérjeszti.

25. Ugyanaz a Pece és Aduna patakok földmunkálataira megkötött szerződést jóváhagyás végett betérjeszti.

26. A tanács javaslata Rákosi Viktor és társainak a Magyar-utcai világítása tárgyában beadott kérvényre vonatkozólag.

27. A tanács előterjesztése Jenei Imréné és Kasza József építkezése folytán a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt (III. izben van kintüve.)

28. A tanács előterjesztése Fekete Sándor és neje építkezése folytán a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt. (III. izben van kintüve.)

29. A tanács előterjesztése Hanga Miklós és társai telkéről a köztérhez csatolt területén nyújtandó kártalanítása iránt (I-ső izben van kintüve.)

30. A tanács előterjesztése Schweiger Ede és Blága Gergely telkéhez a közterületből csatolt terület kártalanítása és a kötött szerződés jóváhagyása iránt.

31. A nyugdíj-bizottság javaslata Kápolnay Gyula szolgálatképtelenné vált rendőrbiztos nyugdíjaztatása tárgyában.

32. A polgármester előterjesztése Kápolnay Gyula nyugdíjaztatása folytán üresedésbe jövő rendőrbiztos választására határidő kintüzése iránt.

33.—36. A fegyelmi választmány jogerős véghatározatait betérjeszti.

37. Tiszti főorvos dr. Balkányi Ernő egyet. orvos tudori oklevelét meghirdetés végett betérjeszti.

Erről, a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatban nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthető.

Nagyvárad, 1908. május hó 9.

Bordé Ferenc
főjegyző.

ÚJDONSÁGOK.

A német császár kitüntetései.

A nagyváradai hetedik huszárezred tisztikarát és legénységét Vilmos császár fényesen tüntette ki. A német császár tudvalevőleg tulajdonosa a 7. huszárezrednek s mint ilyen már többször adta tanubizonyságát annak, hogy nemcsak ezredtulajdonosi címet viseli, hanem érdeklődik annak körülményei iránt is. A német császárnál legutóbb, amikor Ferenc József császári jubileuma alkalmával Schönbrunnban tartózkodott, tisztelgett nála gróf Zedwitz ezredparancsnok, amikor egy teljes órán át fogadta őt a császár. A tisztelgés alkalmával egy egész sereg rendjelet adott át a császár a parancsnoknak.

Értesitem a n. é. közönséget, valamint igen tisztelt megrendelőimet, hogy a

tavaszi- és nyári idényre

angol skót és belföldi szövetkülönlegességeim megérkeztek.

Fischer Márton uri divat szabó

KERT-UTCA 1. SZÁM. (Szent László-tér sarok.)

Pontos kiszolgálás.

Modern szabás.

A parancsnok már esideig a Vörös Sasrend második osztályát bírta, most egy arany cigaretta-tárcát kapott, melynek egy felében a császárnak brillantokkal kirakott arcképe van. Kitüntetések kaptak még: báró Ulm Ferenc alezredes, aki második osztályú Korona rendet, Schweitel Örnagy a Vörös sasrend második osztályú keresztjét kapták.

Nedeczky Ferenc, Chernel, Toepke kapitányok a Korona-rend másodosztályú keresztjét kapták. Nanateriotti Ferenc, báró Schel Ernő, Faxy Kornél főhadnagyok a Vörös sasrend IV. osztályú keresztjét. Báró Waldott, Telegdy, Fiat hadnagyok a Korona-rend IV. osztályát kapták.

A tisztikaron kívül az altiszteket és a legénységet sem hagyta ki a kitüntetések közül Vilmos császár. Ugyanis 12 altisztnak a Vörös sasrend ezüstkeresztjét és 8 közembernek a porosz katonai ezüst érdemkeresztet adományozta.

*** Az önálló jegybank kérdése.** Fried Ferenc törvényhatósági bizottsági tag indítványt terjesztett Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elé az önálló jegybank felállítására ügyben. A városi tanács tegnap foglalkozott az indítvánnyal, de abban állapodott meg, hogy nem viszi be azt a csütörtöki közgyűlésre, mivel nincs kellőleg előkészítve a kérdés. A polgármester az indítványt azonban bejeleni a havi jelentés kapcsán.

*** Villamosvasut Szacsvey-utóán.** A városi villamosvasut társaság Szacsvey utcán is leakarja rakni a villamos síneket, hogy amikor a kert-utcai vonalon a síneket kicserélik, itt bonyolítsa le a Rhédey-kerti vonal forgalmát. Itt bizonyára nagyobb forgalma lenne a vasutnak, mert egy sűrűn lakott városrészen keresztül jutna ki a Rhédey-kertbe. A város főmérnöke ezen vasutvonalat szükségesnek és életképesnek tartja. Javasolja, hogy a város az iratokat terjeszse fel a miniszterhez, hogy a vasutvonal közigazgatási bejárása mielőbb megtartassék. A város képviselői akkor teszik meg észrevételeiket.

*** Kamatmentes államsegélyt kérnek.** Szeged város törvényhatósági bizottsága, mint irtuk, feliratot intézett a kormányhoz, a melyben rámutatott a magyar városok feladataira s arra a nehéz helyzetre, hogy a rossz pénzügyi viszonyok miatt megfelelő kölcsönöket nem kapnak a nagyobb szabású intézmények létesítésére; egyben kérte a kormányt, hogy vagy kamatmentes, vagy alacsony kamatu államkölcsönt adjon a vidéki városoknak. Szeged városa a feliratot az összes városoknak is megküldte pártolás céljából. Nagyvárad város tanácsa mint állandó választmány tegnap foglalkozott a kérdéssel. Szeged feliratát teljesen helyesli s mivel Nagyvárad is jelenleg nagyobb munkálatok, mint vízmű kibővítés, kövezés stb. előtt áll, a legmelegebben pártolja Szeged feliratát s javasolja a közgyűlésnek, hogy hasonszerű feliratot intézzen Nagyvárad városa is a kormányhoz.

*** Tüdőbetegek üdülőhelye a hegyen.** Dr Gerő Sándor orvos fáradhatlan buzgalmánakkal, a jószívű emberbarátok közreműködésével sikerült a szegény tüdőbetegek részére egy nagy jelentőségű intézményt létesíteni. A Mayerfele szőlőben felállítják és berendezik a szegény tüdőbetegek üdülőhelyét. A szakemberek a kiválasztott területet a legalkalmasabbnak találták a jelzett célra. Az üdülőhelyre a következők adakoztak: Dr Szmeccsanyi Pál megyéspüspök ledezi a két fekvő csarnoknak a terv szerint előírt építkezési kiadásait. Az igaz-

gató tanács ezért elhatározta, hogy a csarnokokat hálából Szmeccsanyi pavillonnak nevezi el. A lat. szert. káptalan a szükséges gazdasági épület költségeit viseli. Az épület áll egy ápolónői, egy ételmelegítő, egy orvosi szobából és egy ruhatárból. Az Andrényi cég a gazdasági épület összes felszerelését ajánlódokta az egyesületnek. Pekanovics Imre főmérnök a szükséges 20 drb. tekvő-ágyat, dr Radu Demeter püspök pedig a hiányzó felszerelések beszerzésére 400 kor. készpénz adományt adott. Fetser Antal püspök egy Szt. Vince testvért bocsájt az üdülőhely rendelkezésére, aki az ápolást fogja végezni. Ezekén kívül még többen adakoztak a nemes célra. Az üdülőhely dr Gerő Sándor vezetése alatt valószínűleg már e hónap végefelé meg is nyílik a szegény tüdőbetegek részére.

*** 47 000 korona deficit.** A városi főszámvevői hivatal most állítja össze az 1907. évi zárszámadásokat. Már nagyjában készen van a nagy munka, s az utolsó javításokat végzik a számadásokon, amely nagyon szomorú eredményt mutat. Nagyvárad város az elmúlt évet deficittel zárta, még pedig jókora összeg a deficit, majdnem félszáz ezer korona. Az elmúlt év bevételei és kiadásai 47,708 kor. 8 fillér hiányt mutatnak.

*** A gyermekórház kibővítése.** A nagyvárad városi Sztaroveszky-alapítványi gyermekórház néhány évi fennállása után már első rendő közegészségügyi intézményünké nőtte ki magát s a szenvedő gyermekekre nézve valóságos áldás. A szegény szülők teljes bizalommal keresik fel s ezt a népszerűséget első sorban a kitűnő vezetésnek lehet köszöni. Időközben már egy kórteremmel bővítették a jó hírnevű kórházat s most ismét bővíteni kell, hogy befogadhassa a beteg gyermekeket. Béjáró betegek pedig ezrével keresik fel a kórházat. A gyermekórház igazgató választmánya tegnap délután ülést tartott Rimler Károly polgármester elnöklése alatt, amelyen dr Hoványi Géza, dr Konrád Márk, Stark Gyula, dr Altmann Jakab, dr Baróthy Akos, Darvassy Lajos, dr Schiff Ernő és dr Cseresnyés Béla voltak jelen. A múlt évi számadásokat tudomásul vették. A város törvényhatósága elhatározta a kórház kibővítését 15000 korona költséggel, amelyet az alapítvány pénzvagyonából fedeznek. Az igazgató választmány örömmel fogadta el a kibővítés tervét s azt jóváhagyás végett felterjesztik a belügyminiszterhez. Dr Schiff Ernő igazgató főorvos rámutatott a kórház folyton növekvő forgalmára s azon nézetének adott kifejezést, hogy néhány év múlva a kibővített kórház sem lesz elegendő a jelentkező betegek befogadására s új épületet kell emelnünk ezen fontos és áldásos közegészségügyi intézményünk részére, amelyre méltán büszke lehet Nagyvárad.

*** A kert-utcai villamos.** Nagyvárad városa a közforgalom szempontjából a villamos vasut kert-utcai vonalán a sínek kicserélését óhajtja, vájt sínekkel. A városi főmérnök érintkezésbe lépett a városi vasut igazgatóságával e tekintetben. A vasutársaság hajlandó a síneket kicseréltetni, ha a költségeket a város fedezi. A főmérnök azonban ezt nem javasolja, mert nagyon sokba kerülne, hanem várjon a város, amíg az utcát aszfaltozzák s akkor a saját költségén köteles a társaság kicseréltetni a síneket. Az aszfaltozás mielőbbi kezdetét azonban sürgeti a főmérnök.

*** Esküvő.** Mártonffy Zoltán váradvelencei községi iskolai igazgató-tanító tegnap délután tartotta esküvőjét a Szent László templomban Knauer Vilmmával, Knauer Károly nővérével. Az esketési szertartást dr Vuicsics Gyula esperes-plebános végezte s szép beszédet intézett az új párhoz. Násznagyok voltak: Réz Mihály községi iskolai felügyelő-igazgató és Magdics Károly tanító. A szép esküvő egyik érdekessége volt, hogy az új pár felvirágozott automobilon vonult a templomba és onnét haza, hosszú kocsisórtól követve. Az esküvőn diszes nászvendégség vett részt.

*** Új szabályrendeletek.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap délután tartott ülésén egész sereg szabályrendeletet tárgyalta. Elfogadta némi módosításokkal a kapuzárásról szóló szabályrendeletet. A lakbérszabályzat tárgyalását elhalasztották s dr Várady Zsigmond indítványára elhatározták, hogy a szabályzatot kinyomatják s szétosztják előzetes tanulmányozás céljából a tagok között s a legselesebb körben igyekeznek ismertetni a fontos szabályzatot. Továbbá néhány ostrom és német város hasonló szabályzatát elkérlik s azok áttanulmányozásával dr Várady Zsigmondot kérték fel. — A gépkocsi közlekedésről szóló szabályzatot szintén letárgyalta. A város területén a legnagyobb sebességet óránként 10 kilométerben állapították meg. A gépkocsikat a rendőrség szakértők közbejöttével vizsgálja meg s számmal látja el. — Végül a fegyvertartásról alkotott szabályrendeletet terjesztette elő az elnök, de a bizottság azt feleslegesnek tartja, mert kivihetetlen. E szabályzat szerint minden fegyvert, még revolvért is évenként be kellene jelenteni.

*** Váralja-Velence érdekében.** A Várad-váraljai és velencei városatyák és polgárok küldöttségileg nyújtottak át még az év elején egy memorandumot a főispánnak és polgármesternek, amelyben rámutattak Váralja Velence és Csillagváros városrészek elhanyagolt állapotára s kérték, hogy végre-valahára ezekre a városrészekre is legyen tekintettel a városi tanács s az elhagyott utcákat némiképp rendezze. Mint szokásos, most is erős ígéretek kaptak minden fórumon, azonban azt látják, hogy azóta se tesznek semmit a városrészek érdekében, sőt a főmérnök ez évi kövezési programjába sincs felvéve az elhanyagolt városrész egyetlen utcája se. Tegnap délután a városrész városatyái dr Várady Zsigmond biz. tag lakásán értekezletet tartottak, amelyen megállapodtak abban, hogy a holnapi városi közgyűlésen dr Tóth Ferenc, Löwenstein Zsigmond, dr Agoston Péter, dr Weisz Márton, Fried Ferenc, Hankovits Ferenc és dr Várady Zsigmond interpellálni fognak a városrészek elhanyagolt állapota miatt. Ha ennek az alapos demonstrációnak sem lenne meg a kívánt eredménye, konkrét indítványt terjesztenek be a törvényhatóság elé s ezzel próbálják kényszeríteni a városi tanácsot, hogy végre-valahára tegyen valamit ezeknek a városrészeknek a rendezésére.

*** A bombravai gyilkosság.** A tegnapi nap még mindig folyt a nyomozás. A csendőrség élelmiszerekkel bőven ellátva anélkül, hogy őrségén megjelennek egész nap kutat az erdőben és a lakosság között. Az eddigi nyomok mind a mellett bizonyítanak, hogy a gyilkosságot a cigány kovács követte el. Mint értesülünk a csendőrök a gyanús körülmények alapján le is tartóztatták a kovácsot, azonban a nyomozással még nem hagytak fel. A cigány kovács a kil. allgatáa alatt állítólag be is vallotta, hogy a gyilkosságot ő követte el. Ez a hír még megerősítésre szorul. A csendőrség még nem tett jelentést a letartóztatásról. A gyilkosság még mindig láz is igazgatóságban tartja a községet, mely a gyilkosság óta csak a legnagyobb elővigyázatokat megtétele után mer nyugodni

térni. Tegnap a nagyváradai ügyészségen megjelent egy kereskedő, aki állítólag látta az erdő mellett a cigányokat. A vallomása tényleg megerősíti, hogy ő cigányokat látott, azonban ezek a cigányok nem a bombravai erdőben gyilkoltak, még csak nem is dánosiak, sőt egyáltalán nem gyilkoltak és nem is a bombravai erdő mellett, hanem valahol Belényesbe látta őket. Ez a vallomás tehát legkevésbé fogja nyomra vezetni a hatóságot.

*** Közvetlen menetjegyek Bulgáriába.** A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a Budapest k. p. n. továbbá Sótia és Tzar brod állomások közötti forgalomban folyó évi június hó 1-ével Belgrádon át érvényes közvetlen II | III. oszt. kombinált személyvonatu menetjegyek lépnek életbe. A Soliába szóló jegy ára 31.85 frk, a Tzaribrodba szóló pedig 29.35 frk.

*** Halálos végű verekedés a fenesi határban.** Belényesi tudósítónk halálos végű verekedésről ad hírt. Tegnap délelőtt Belényes községben Tofie Vazul többed magával együtt idogált egy ottani kocsmában. Az idogálás után a társaság hazafelé indult Fenesre. A fenesi határban valami csekélységen összeveszett a csoport s a veszekedésből csakhamar verekedés lett. A verekedés oly heves volt, hogy Tofie Vazul a többiek agyonverték. A verekedés közben az országuton feltűntek a csendőrszuronyok, amiktől a verekedők megijedve futásnak eredtek. A csendőrök sem a verekedést, sem a futást nem vették észre s csak akkor tudtak a dologról, mikor a hullához értek. A hullán azonnal konstatálták, hogy a gyilkosság csak pár perccel előbb történt. A csendőrök körülnéztek s ekkor vették észre a menekülő embereket. Izgalmas hajsza fejlődött ki a menekülők és a csendőrök között, míg végre a verekedők megadták magukat. A csendőrök hat embert tartóztattak le s ezeket be is kísérték a belényesi járásbíróhoz.

*** Halálozás.** Mint részvétel értesülünk özv. *Hosieslavsky* Józsefné életének 33 évében tegnap reggel 7 órakor elhunyt. A temetés ma délután 5 órakor lesz, amikor is az elhunytat Belényesbe fogják szállítani s ott holnap délelőtt 11 órakor helyezik örök nyugalomra.

*** Új műsor az Edisonban.** Páratlanul érdekes, csupa meglepő újdonságokat tartalmazó új műsorát tegnap mutatta be óriási tetszés mellett az Edison színház. A közönség viharos tapsa fogadta a műsor egyes számait, amelyek közül kiemeljük az izgalmas vaddisznóvadászatot. A munkás becsülete című drámát. A svéd főváros festői panorámáját, amelyek a mozgóképfénykép technika valóságos új csodái. Ezenfelül pompás bohózatok szerepelnek a műsoron.

x Hugsyköveknél a buziásfürdő »Phönix« forrás kiváló hatása. A vizelet összetételének megváltoztatásával a kőképződést meggátolja, a fennálló harutot gyógyítja és kisebb köveket, melyek a hügyutakon áthaladhatnak, ki is mossa. Ez oly gyakori jelenség, hogy Buziásfürdő igazgatósága egész kis muzeumával rendelkezik az így eltávozott köveknek. A Buziásfürdői »Phönix« viz kapható gyógyszerárakban, drogeriákban és minden jobb fűszerüzletben.

x MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x Legdivatosabb nemes és szalma kalapok három koronától kezdve REICHARD áruházában kaphatók.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Koldus gróf. Nyárai Antal fellépte.

Csütörtök: Bibliás asszony: Nyárai Antal fellépte.

Péntek: Tanitónő premier.

Szombat: Tanitónő.

Vasárnap délután: Három feleség, este: Tanitónő.

A szabinnők elrablása.

Nyárai Antal tegnap legjobb szerepében lépett fel: Rettegi Fridolint játszotta el A szabinnők elrablásában. Ennek a szerepnek pompás komikumát senki úgy ki nem tudja aknázni, mint Nyárai. A ripacsdirektor minden szavába megtalálta a jellegzetest, a komikust, úgy hogy az ő jelenetei állandó derűtséget varázsoltak a zsufolásig megtelt nézőtérre. Mellette az itteni erők, Tóth Elek, Pogány Janka, E. Kovács Mariska, Hevesi Gusztó és Mariska, Szarvasi, Sik és Beregi is tudások legjavát vitték a színpadra, úgy hogy a tegnapi előadás sikere teljesen biztosítva volt.

Nyárai vendégjátékai. Nyárai Antal tegnapi nagy sikere után ma kétszeres érdeklődéssel várja a közönség Nyárai Koldus grófját. Ez a romantikus bohém szerep is azok közül való, amely Nyárai egyéniségéhez illik s a melynek érzelmes melódiáira Nyárai sok közvetlen és igaz hangot talál. Holnap aztán a Bibliás asszony jól ismert kedves hercegét játssza el azzal az ötletes, genialis humorral, a melyet csak Nyárai tud az alakjaiba venni.

A tanitónő premierje. Bródi Sándor darabját pénteken este mutatják be a Szigligeti-színházban. Bródi Sándor sajátos egyéni látással nézi ezt az érdekes furcsa világot. Látja a nemes, tiszta lelkű fiatal tanitónőt, aki nyílt, bátor lélekkel, romlatlan bizalommal jön az élet elé. Ez a lány tiszta, okos szemével célokat lát maga előtt, azt hiszi, hogy ő van hivatva a szebb holnapot hozni a lusta, renyhe gondolkozásu magyar faluba. A tanitónő városi szabad, nyílt fejű művelt lány, aki lelkéből gyűlöli a sunyi és tudatlanságával kérkedő falusi erkölcsöket. A falu pedig megöli azt, aki nem akar beleilleszkedni az ő renyhe, durva moráljába. A kis gyámolatlan tanitónő diadalmaskodik a durva, maradi erkölcsű falun. A vidéki tanitónőnek, a magyar kultúra nemes kis lámpagyújtogatóinak az eszményi szimbóluma ez a szép stilizált falusi történet, a melyben Bródi Sándor minden egyéni ereje érvényesül. — A darabot nálunk nagy ambícióval adhatja elő az igazgató, eredeti jellemző díszleteket festettek a darabhoz s a szereplők a legnagyobb ambícióval készülnek a premierre.

TÁVIRATOK.

A nagy 48-as párt.

Budapest, május 12. Kossuth Ferencnek Pécsen tartott beszédével tegnap igen sokat foglalkoztak a folyosón. A tárgyalásokból és a politikusok nyilatkozatai alapján a szabadelvű párt tagjai készek volnának beolvadni a függetlenségi pártba. Ez különben nem új eszme a pártban, mert már egy hónapja foglalkoznak vele. A beolvadás ellen egy pár képviselő van csupán. Wekerle és Andrassy szintén pártolják a beolvadás

eszméjét. Az új párt nem magyarpárt lenne, mint azt többen hirtelték, hanem 48-as párt. A néppárt szintén foglalkozott a beolvadás kérdésével, azonban nem talált ott az eszme kedvező fogadtatásra. Maguk a vezető férfiak is tartózkodó álláspontra helyezkedtek. Az új párt vezetője Kossuth Ferenc volna, aki nagy igyekezettel van a beolvadás megvalósítása mellett.

A városi tisztviselők Justh Gyulánál.

Budapest, május 12. A városi tisztviselők kongresszusának tagjai tegnap tisztelegtek Justh Gyulánál, ahol Holó üdvözölte az elnököt. Az üdvözlő beszéd után Justh annak az álláspontjának adott kifejezést, hogy nemcsak a városok, hanem a községek autonóm jogai mellett is kell tenni. A községek tisztviselőinek fizetésére vonatkozólag is kedvezően nyilatkozott Justh.

EGYESÜLETEK.

A Katholikus Kör választmányi ülése. A Kath. Kör. választmányja ma délután fél hatkor tartja rendes havi választmányi ülését.

Igazságszolgáltatás.

Lengyel Zoltán és Hajdu Gyula ügye.

Múlt év február havának elején, közvetlen a Polónyi—Lengyel-ügy kitörése után, a rendőrség hivatali titok elárulása miatt széleskörű nyomozást indított. Az országos számvevőszék elnöke ugyanis bejelentette a rendőrségnek, hogy Hajdu Gyula nevű tisztviselője több fontos okiratot elvitt Lengyel Zoltánhoz, aki azokat közzététel végett lefotografáltatta. Ezek az akták a darabant-kormány pauszálé adatairól szóltak s a kereskedelmi miniszterium számbeli adatait tartalmazták.

Az ügyben megtartott főtárgyalás azzal végződött, hogy a törvényszék Szepessy István bíró elnöklésével elítélte Hajdu Gyulát tizen-négy napi államfogházra, De elítélte Lengyel Zoltánt is, akire bünrészesség címén két napi államfogházat rótt ki a bíróság.

Miután mind a két fél megfeleltette ezt az ítéletet, az iratok felkerültek a táblára, ahol Frenreisz István bíró elnöklése alatt, Istvánffy bíró előadása alapján tegnap kezdték meg az ügy tárgyalását. A közzéadott Polgár ügyész, a védelmet dr. Vázsonyi Vilmos képviseli.

A tyukok barátja.

Különös meglepetésre virradtak a múlt év végén s ez év elején nap-nap után a Kálváriautca és a szőlőhegy lakói. Mintha valami elbűvölt ország lett volna ez a vidék, minden, de minden elmozdítható dolog nyomtalanul eltűnt. Tyukok, libák, kacskák, kakasok s az állatvilág egyéb az emberiség létfontosságát elősegítő tagjai, boroshordók tele és üresen stb., fűrészek, balták egyre-másra eltűnedeztek. Sok hajsza után végre sikerült kézrekeríteni az ismeretlenség jórékony leple alatt bujdosó eltűntetést,

Pápa Elek személyében, akít a nagyváradi kir. törvényszék büntető tanácsa a tegnapi nap folyamán dr Csulyok Béla elnöke alatt tartott tárgyalásán Lázár ügyész vád és Kripka Henrik védbeszéde után két évi fegyházra és három évi hivatalvesztésre ítélte, Koncz Józsefnét pedig, akihez a lopott holmikat szállította, orgazdaság vétsége miatt két napi fogház fő- és 10 korona mellékbüntetéssel sújtotta. Koncz József és Pápa Elekné ellen az ügyész elejtven a vádat, az eljárás megszűnt. Az ítélet ellen az elmarasztalt vádlottak felebbezéssel éltek.

A dányosi bűnpör. A tárgyalás tegnapi napját teljesen lefoglalta dr Szikszay Sándor törvényszéki orvos szakértői vallomása. Előadta, hogy mily sérüléseket talált az áldozatokon és a vádlottakon. Megállapította az orvosi vizsgálat, hogy a négyeszeres gyilkosságot legalább hatan követték el és valamennyien gyakoroltak voltak. A bíróság elrendelte a vádlottak korának megállapítását és ennek fogantatásával a törvényszéki orvosszakértőt bizza meg. Egyben elrendeli egy ellenőrző orvosszakértő alkalmazását is.

A védők indítványozzák, hogy a rendes szakértő mellé rendelje ki a bíróság szakértőül dr Török Aurél egyetemi tanárt, antropologust s hogy azonkívül a védők ellenőrző orvosszakértőt alkalmazhassanak. A bíróság elfogadja az indítványt.

SPORT.

Foot-bal. Nincs játék, mely népszerűbb, elterjedtebb volna mint a Footbal játék, egészséges, a szabad levegőn játszható és élvezettel üzhető bármely korban. Nem akarok most minden előnyére kiterjeszkedni e játéknak, de minden esetre örömmel kell fogadnunk a hírt, hogy végre valahára megalakult az első csapat. Felhívom mindazon urakat, kik belépni óhajtanak, hogy ma, szerdán délután 6 órakor a Royalba fíradjanak, hol az előleges teendőket megbeszéljük. A játék még e héten megkezdődik. *Lakatos Béla*, főreáliskolai tornatanár.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(58)

Truyn és a két leányka elhagyják a kápolnát s a kimenetelhez közelednek. Mögöttük, mint angyal szárnyak csattogása hallszik a körmenet lépteinek tompa visszhangzó zaja. — E melabus béke közepette Zinka lázas szive elszunnyadt. Hetek óta először, felejtett...

Zinka feltekint, Sempály áll mellette, néjével és két unokatestvérével.

A kóruson, kiváltságos helyeken vettek részt az Istentiszteletben.

Önkénytelenül, kínos találkozásnak akarván elejét venni, Zinka kifelé igyekszik — de Gabriella már odaillant a hölgyekhez. Beszédbe erednek egymással, Jatinskyék ez egyszer kiválóan szeretetreméltóak. Zinka irányában, még Polyxena is kezet fog vele — csak Sempály tartja távol magát.

Kilépéskor a lég hűvösen, csaknem élesen érinti Zinkát. Osszerázkodik. Ekkor maga mellett egy jól ismert hangot hall, mely röviden oda szól hozzá:

— Ön könnyen van öltözve és láz van már a légben. Vegye magára ezt a holmit, — és Sempály vállaira vet egy tartalékban tartott echarpe-ot, mit cousinjei számára karján hordott.

— Köszönöm, nem fázom, a hölgyek nélkülözni fogják az echarpe-ot, kiált Zinka gyorsan, tagadólag.

Polyxena hallgat. Talán mégis csak furcsának találja, hogy rokona, a kis idegen miatti aggodalmában, teljesen meglepedkezni látszik arról, vajjon két unokahuga esetleg meghül-e vagy sem. Nini azonban mohó nyájasságával beleszól.

— Nem, nem, kisasszony, mi melegen vagyunk felöltözve.

A Truyn féle inas, ki eddig hiába leste uraságát, e percben megjelen s a grófnak kocsiját jelenti.

Es míg Zinka Nini crépe de chine echarpejába burkoltan, Gabriella mellett Róma rosszul világított utcáin, az angyalhidon át a palazetto felé robot, ismét lázasan lüktet ereiben a vér — és a csillagok, tenn a kék égen természetellenesen csillognak.

Bánata feltámadott s vele együtt minden elvesztett örömeinek szörnyű, csábító kísértete. Szent Isten, mily élénken emlékszik vissza mindenre! — A hosszú, ábrándos délutánokra a Palatinuson, — az elragadóan szép órákra az Orsini kertben — ott a platánok alatt, a szökőkutnál Erzbügről beszélt neki, míg az ibolyák, az irisek illata, oly megbénító-édesen felszállt hozzájuk! Hangjának zenéje, könnyű, keskeny kezének érintése, mosolya, sajtóságos modora, melylyel bizonyos szavakat kiejtett, bizonyos alkalmakkor szeméibe nézett...

Ismét a Vatikánban látja maga mellett, szépségittasan végigmenni a fehér szobrok hosszú sorain. Ábrándosan és egyhanguan permetez a Belveder szökőkútjainak vize.

Aranyos fények sühannak el a márványpadlón, mint ragyogó lányomok, melyeket az istenek hagytak maguk után, mielőtt talpazatjukra felszálltak; és a magas folyosókon titokzatos susogás rezgés vonul át, mintha messze, távol szellemi hangok szólalnának meg...

Aztán egyszer... San Onofrio előtt volt és lány napfény derítette köd sűríté a léget. Lábaiknál, ténypárába burkoltan, bizonytalan körvonallakkal és a meghalt szépség szellemétől mesésen áthatva, terült el Róma, — Róma, a világ nagy ereklyetartója; Róma, melynek emlékoszlopaiba és romjaiba minden emberi bűn és emberi erény belevevte bélyegét s hol az ókor tragédiái üdvözlik a kálvária szent tragédiáját.

Hosszasan tekintettek volt le együtt a felledhetlen szép látványra; aztán... elvesztett egy kis ibolya csokrot, mit keblén viselt s midőn keresve körülnézett, észrevette, hogy Sempály a virágot felszedte és most lopva ajkaihoz emelé.

Szeméi az övéivel találkoztak.

Igen, Sempály szerette őt, igazán szerette és most is szereti — azt tudta, érezte.

Egyre mondogatta magának, hogy amilyen tulzott szellemű, ösztöneit vakon követő, bármily csekély véletlen visszaadhatja neki az elvesztettét.

Vajjon érdemes-e ily örülten vágyódni egy ember után, kit minden lehellet befolyásol — azt nem kérdezte, nem kutatta!

És gyöttrő szerelmi emlékeinek kísértettáncába, a kocsi robajba, a rossz kövezeten felhangzó lódübürgés zajába belevegyülve, tolytonosan fülébe cseng, kéréllhetetlenül: »miserere meil«

De azon Istenre, ki az emberiség megváltására a keresztján halt meg, arra már nem gondol mellette. A legerősebb angyalszárnyak sem vihetnek ég felé, amíg szívünk a földhöz vonz.

— Jó éjtl — szól és szórakozottan csó-

kolja meg Gabriellát, míg a kocsi megáll a palazetto előtt.

— Nem lenne e oly jó Nini echarpe-ját a lányom számára ide kölcsönözni? — szól Truyn, a távozót tartóztatva. — Nagyon félek, hogy kis pajtásom meghült.

— Oh, Istenem! — kiált Zinka ijedten; aztán anyagi gondoskodással bebrkolja kis barátját és ismételtén megcsókolja.

— Hát soha sem fogok megszűnni örökké csak önmagamra gondolni! — kérdi magától haragos megszegyenüléssel.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Meghurcolt szövetkezet.

A szenzációéhes lapok, melyek mohón ragadnak meg mindent, hogy a közönséget izgassák, nem törődve azzal, hogy ezáltal másoknak ártnak anélkül, hogy valami alapja volna, most ismét megirtak egy ügyet. Az Országos Központi Hitelszövetkezetéről ugyanis hasábkon azt híresztelték, hogy a szövetkezet a mult évi zárlatát 425.000 korona deficittel készítette, sőt az alapvagyonhoz is hozzá kellett nyulnia. Ezek a híresztelések alaptalanoknak bizonyultak, mindazonáltal sok kárt okoztak a szövetkezetnek. Sokan bizalmatlanok lettek az intézettel szemben, sőt többen fel is akartak mondani. A világgá röpitett rágalmakat vissza kellett volna vonnia. A cáfolat meg is jelent, azonban azt már csakugyan kevesen olvasták s abban a meggyőződésben élt mindenki, hogy a megjelent közlemények valók is. Végre is a hitelszövetkezet arra az elhatározásra jutott, hogy az érdekelt felekhez külön felvilágosító értesítést küld. Ez az értesítés Biharmegyéhez tegnap érkezett meg. Eszerint a szövetkezetnek tényleg volt 425000 korona leírása a mult évben. Ez az összeg a gazdasági és ipari szövetkezetnél van kint. A mult évben beállott rossz pénzpiac miatt az adósok nem tudtak fizetni s emiatt kellett első sorban leírni az összeget. A második fő-oka pedig az, hogy az adósok legnagyobb része kigazda és kisiparos. Ha ezektől behajtották volna a tartozást, egy egész sora lett volna tönkre téve a kis existenciáknak. Ez pedig ellenkezik a hitelszövetkezet intenciójával, miért is a 425000 koronát leírták. A leírás által azonban nem jutott olyan helyzetbe a szövetkezet, hogy az alaptőkéhez is hozzá kellett volna nyulnia. A leírás a legnagyobb részvényesek beleegyezésével történt, t. i. a nagy részvényesek a mult évi osztalékról lemondtak és ebből fedezve is lett a 425000 korona. A szövetkezet az elmondottak alapján kéri a megvétől a felmentését.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. május 12.	
Magyar arany járadék 4 száz. — —	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz. — —	92.—
Magyar koronajáradék — — —	81.25
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	92.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	95.—
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	140.—
Osztrák járadék papirban — — —	91.57
Osztrák járadék ezüstben — — —	96.50
Osztrák járadék aranyban — — —	113.75
Osztrák korona járadék — — —	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	146.—
Osztrák magyar bankrészvény — — —	1780.—
Osztrák hitelbank-részvény — — —	260.73

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Kiadó

Uri-utca 23. szám alatt egy 5 szobás modern lakás, fürdőszobával és hozzátartozó melék-helyiségekkel november elsejére.

5463—908. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire vonatkozó s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1908. évi tőkekamat adó kivétési lajstrom az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi május hó 13—20 ik napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal 15-ik számú szobájában a II ik kerület Ujváros és Külváros városrészekre nézve, a 21-ik számú szobájában az I-ső kerület Olaszi és III. kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve a 26-ik számú szobájában azon figyelemzettel tétetik ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban ter- hűkre előírt adót ott megtekinthetik s az elleni ne- taláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adó- nemmel már az előző évben is megrova voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatlak meg, ezen adójuknak adókönyves- kéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a városi közigazgatási bizottsághoz címezve — a kir. pénzügyigazgatóság hoz írásban benyújthatják. A később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1908. évi május hó 10.

Városi adóhivatal.

Uj butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyér- demű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, eszter- gályos műhelyünket és bu- tortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább ve- zetni. Minden törekvésünk oda irá- nyul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szol- lidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives párt- fogását kéri

Pelleyné és Schmidt
NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Pályázati hirdetmény.

Nagyvárad-város Villamos Művénél betöltendő Segédszerelői állásra

Javadalmazás: 1200 korona évi fize- tés, 200 korona lakbér. — Megkívánta- tik ipariskolai képzettség és a villamos szerelésekben való jártasság. Jó rajzolók előnyben részesülnek.

Az állás folyó évi augusztus hó 1-én fog betöltetni és egy évi próba idő után, megfelelő működés esetén, az illető álla- sában véglegesített fog; — augusztus hó 1-je e őtt is, mint havidíjas, 100 ko- rona havi fizetéssel alkalmazást nyerhet.

Fényképpel és eddigi működéséről szóló okmány másolatokkal felszerelt ajánlatok f. évi június hó 1-ig nyujtan- dók be alanti címre.

NAGYVÁRAD VÁROS VILLAMOS MŰVE.

Gebhardt Gizella

női ruha műtermét

Nagy Sándor-utca 8. szám alá he- lyezte át.

Tanuló leányok felvétetnek.

Fogorvosi

és fogtechnikai műterem
Nagyvárad, Rákóci-ut
(Fő-utca) 22 szám.

Rendelés: d. e. 8—12-ig.
d. u. 2—6-ig.

állami és városi hivatalnokok, vala- mint tanítók 20 % árengedményben részesülnek, részlet fizetésre is.

Rákóci-ut 22.

Fogorvosi és fogtechnikai
műterem vezetősége.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK- PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagy- szeben) ad félévi tőkét és kamatokat ma- gukban foglaló egyenlő részletekben tel- jesen törleszthető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 $\frac{1}{2}$, 32, 35, 40, 41, 44 $\frac{1}{2}$ 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: **Breiten- stein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egy- szersmind bővebb felvilágosítást is nyujt.

Felhívás

a „MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET“ II. évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1908. évi július hó 1-én és tart 1910. évi június hó 30-ig napjáig.

A szövetkezet célja: tagjait apróbb beté- tek után való takarékosagra buzdítani, a ta- gok esetleges hiteligenyeit a legjutányosabban kielégíteni és az igénybe vett hitel visszafizeté- sére könnyű módot nyujtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába 3 éven át hetenkint legalább 20 fillért befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befizetések négy- ötöd részét minden kezes nélkül bármikor köl- csön veheti.

Egy üzlet rész hetenként 20 fillér befizeté- sére kötelez. Az aláírás alkalmával az első heti részlet és minden üzlet rész után 5 fillér üzleti költség fizetendő be.

A „Magyar Takarékszövetkezet“ tagjai ké- nyelmére azt az ujítást hozza be, hogy a befiz- etések eszközlése céljából nem kell az intézet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, a mi tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet (óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszédője minden hé- ten felkeresi a tagokat lakásukon, hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az alapszabá- lyokban előírt módon nyugtázza.

A szövetkezet a „Magyar Bank“ r.-t. he- lységében székel. (Fő-utca, Bazár-épület.)
Nagyváradon, 1908. évi május hó 7-én.

A „MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET“
igazgatósága.

BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ

VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMEZ, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,
RENDRIVÜL ÜDITŐ ASZTALI VIZ.
ORVOSILAG AJÁNLVA. ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógymódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a veseme- dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzaiási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.

